

JAN NERUDA

POVÍDKY MALOSTRANSKÉ

Děj povídek se odehrává v Praze na Malé straně v 19. století. Dílo je prozaické. Kniha obsahuje 13 povídek.

Povídky malostranské jsou sbírkou na sebe nenavazujících příběhů obyvatel Malé Strany. V některých povídkách vystupuje Neruda osobně coby malý chlapec (ve většině ovšem nezastává hlavní roli).

Týden v tichém domě - Kolem nás je tma. Podle vůně poznáváme, že jsme v hokynářském krámku. Bydlí tu manželé Bavorovi se synem Václavem, který má rád dceru hostinského- Márinku. Paní Bavorová je náruživá vykládačka snů. Aby si přivydělala, chodí k domácím prát. Pan domácí je přestaveným v úřadě, kde Václav pracuje. Dcera pana domácího Matylda stále vyšívá a opět páře vyšité monogramy. Právě má novou známost s panem Kořínkem. Její mladší sestra Valentina má být zpěvačkou. První den ráno vidíme sestupovat s 2. poschodí Josefinku, jak nese nemocné Žanýnce snídani, Žanýnka je však už mrtvá. Pan Loukota, podnájemník p. Lakmuse, hospodářského úředníka ve výslužbě, který má dceru Kláru, má Josefinku rád. Posílá jí anonymní milostné básně a zároveň pomýšlí na svatbu. Paní Lakmusová se však domnívá, že Loukota miluje Klárku, proto s ním vyjednává svatbu. Aniž by se Loukota zeptal Josefinky, začíná psát žádost k sňatku, ale nedopíše ji, vchází Václav. Od Václava se dovídá, že Josefinka má v neděli svatbu se strojmistrem Bavorákem. Loukota omdlí a Václav přivolává na pomoc paní Lakmusovou a Klárku. Náhodou Lakmusová odkryje žádost k sňatku. Jelikož na žádosti chybělo jméno vyvolené, domnívá se, že tam chtěl Loukota vepsat jméno Klárky. Nešťastný Loukota musil její prosbě vyhovět a žádost dopisuje, bohužel však s Klárčiným jménem. Jednoho dne po obědě se vrací pan domácí domů. Zavolal Bavorovou a sděluje jí, že její syn Václav bude propuštěn z úřadu, neboť je nedbalý a píše o panu prezidentovi hanebné básně. Václav je propuštěn. V těchto dnech Bavorová vyhrála několik tisíc a dává Václava na studie, které musel pro nedostatek financí přerušit. Když se o výhře dozvěděli domácí, začnou se s Bavorovými velmi přátelit. Chtěli, aby si Václav vzal Matyldu.

Pan Ryšánek a pan Schlegl - V restauraci u „Štajniců“ se scházeli profesori, důstojníci, úředníci i penzisté. Chodil sem i pan Ryšánek, bývalý obchodník s kanafasem a pan Schlegl, obchodník se železným zbožím. Sedávali poblíž dveří u třetího stolku, ale jeden na druhého nepromluvili. Jednou pan Ryšánek onemocněl zápallem plic. Když po dlouhé době zase přišel na pivo, zjistil, že zapomněl doma váček s tabákem. Nechal si pro něho poslat. Tu se stala neočekávaná věc. Pan Schlegl nabídl panu Ryšánkovi svůj tabák. Po chvilce ticha se jejich oči setkaly a od té doby spolu mluvili.

Přivedla žebráka na mizinu - Tato povídka vypráví o žebráku panu Vojtíškovi. Lidé, kteří věděli, že nic nemá, mu s radostí dali malou almužnu, aby měl alespoň na

stravu. Pan Vojtíšek vlastně žil jen z toho, co mu kdo dal. Vlastně nevypadal ani na žebráka, protože jeho oděv byl vždy čistý. Když jednou vyšel z kostela, šel pomalu přes náměstí a za ním vyšla žebračka, které se říkalo "baba miliónová". Žebračka si chtěla pana Vojtíška vzít, ale on ji nechtěl. Baba Miliónová pak napovídala, že je bohatý a že chodí žebrat jen proto, aby byl ještě bohatší. Od té doby nechtěl panu Vojtíškovi nikdo nic dát. Nakonec v zimě v bídě z hladu zemřel.

O měkkém srdci paní Rusky - Na pohřeb pane Josefa Velše, nejzámožnějšího obchodníka na Malé Straně, přišla také paní Ruska. Paní Ruska nic nedělala, jen chodila na pohřby, kde svým klevetivým jazykem vyvolávala hádky, třeba i na svatém poli. Tak se stalo, že ji strážník Uhmühl vyhnal domů, když začala pomlouvat. Druhého dne musila ke komisaři, kde ji přísně zakázali chodit na pohřby. Aby paní Ruska ulevila svému bolu, najala si byt vedle Oujezdské brány, kudy musil každý pohřeb projít. Ať byl pohřeb jakýkoliv, vyšla paní Ruska před dům a bolestně plakala.

Večerní šplechty - Hovora, Kupka, Novomlýnský a Jäkl - to jsou čtyři kamarádi, kteří se pravidelně v noci scházejí na malostranských střeších a rozpravují o tom, co se v poslední době odehrálo zajímavého, a celkově o životě. Tentokrát každý z nich zavzpomínal na svou nejstarší vzpomínku, se kterou se s ostatními podělil. Ke konci povídky Jäkl hovoří o dívce, kterou měl velmi rád a o které si myslel, že by s ní mohl prožít šťastný rodinný život, kdyby nezjistil, že v srdci chová někoho jiného.

Doktor Kazisvět - Doktor Kazisvět byla přezdívka pro lékaře Heriberta, který však své povolání nevykonával. Lidé jej pro jeho uzavřenost neměli rádi. Při jednom slavném pohřbu rady Schepelera sjela rakev z nosítek a Heribert poznal, že „mrtvý“ muž žije. Stal se tak sice slavným, ale to nic nezměnilo a Heribert byl doktor Kazisvět neboť zkazil radost dědiců a vdovy.

Hastrman - Pan Rybář patřil k nejváženějším občanům. Jeho oblíbené „moře“, které všem ukazoval, a zelený fráček mu vysloužily přezdívku Hastrman. Vyprávělo se, že vlastní velké bohatství – sbírku diamantů. Snad si to i myslel on sám, ale jeho kameny neměly žádnou cenu. Rodina ho měla však i přesto ráda.

Jak si nakouřil pan Vorel pěnovku - V Ostruhové ulici si otevřel pan Vorel krupařský krám. Protože byl cizinec a k tomu si ještě založil krám, kde byl dříve byt, nikdo k němu nešel, neboť to bylo proti obyčeji. Prvním a posledním zákazníkem byla slečna Poldýnka. Jen starý Vojtíšek si chodil každý den pro slíbenou almužnu. Z dlouhé chvíle začal pan Vorel kouřit. Zanedlouho ho začali navštěvovat židé, což neznamenal nic dobrého. Po krátkém čase se pan Vorel měl vystěhovat. Den před stěhováním měl už zavřeno. Druhý den, když se k němu pan domácí nemohl doklepat, dal otevřít dveře násilím. Ze dveří vypadla stolička a nešťastný pan Vorel byl oběšený.

U tří lilií - Venku burácel hrom a lilo jako z konve. Uchýlil jsem se do hostince „u tří lilií“. Chvilí jsem postával u dveří do salónku, kde jsem hleděl na tančící páry. Mou pozornost upoutala černovlasá dívka. I ona si mě všimla. V tom k ní přiběhlo udýchané děvče a něco jí řeklo. Ona jen kývla hlavou a za chvíli odešla. Po chvíli se zase vrátila. Její přítelkyně, která ji pomáhala urovnat mokré šaty a lasy, chtěla vědět příčinu jejího odchodu. „Právě mi zemřela matka“, odpověděla lhostejně.

Svatováclavská mše - Vzpomínka na dětská léta. Čekal jsem až kostelník zavře kostel, má matka ještě klečela u oltáře a modlila se. Pak odešla. Chtěl jsem vidět svatováclavskou mši, která se konala ve svatováclavské kapli a o které jsem toho tolik slyšel. Proto jsem se rozhodl zůstat v kostele do rána. Brzy jsem však začal mít hlad a byla mi zima, po chvíli jsem s pláčem usnul. Když jsem se probudil, viděl jsem u oltáře svou matku a tetu, na kterou jsem se vymluvil, že mě pozvala na večeři, což znamenalo, že u ní také přespím. Tím jsem získal jistotu, že mě matka nebude hledat. Matka zvedla hlavu a já jí uviděl slzy na tváři. Počkal jsem na ní před kostelem a přivítal ji polibkem na její vrásčité ruce.

Jak to přišlo, že 20. srpna roku 1848 o půl jedné v poledne, Rakousko nebylo rozbořeno - Chlapci z Malé Strany (jeden z nich je sám autor) se rozhodli zbořit Rakousko. Za všechny úspory koupili pistole a zbytek dali hokynáři Pohorákovi na střelný prach. Ten však peníze propil a zachránil tak Rakousko.

Psáno o letošních dušičkách - Stará tlustá panna Máry jde každoročně na dušičky na hřbitov s dvěma věnci. Její společnicí byla pětiletá holčička, která vždy vybrala 2 hroby, kde umístí nové věnce. Toto se opakovalo. Jednou dostala Máry dopis od kupce Viléma Cibulky milostný dopis a o pár měsíců později druhý od rytce Jana Rechnera. Protože je milují oba, dohodnou se, že ji nebude mít nikdo a pošlou jí oba znovu dopis. Máry netušila, že je to vše fikce. Oba dva zemřou a holčička se musí rozhodovat, na který z jejich hrobů umístí věnec jako první. Navíc si Máry koupila hrob mezi nimi.

Figurky - Advokátní koncipient Krumlovský chce složit advokátskou zkoušku a aby mohl v klidu studovat, přestěhuje se na Malou Stranu. Ale lidé v domě, kteří jsou jako "figurky" ho stále rozptylují. Najdeme zde například záletnou paní Konduktérku, nadporučíka chodícího za Konduktérkou, malíře Augusta a jeho šišlavou manželku, Provazníka píšícího anonymní dopisy a mnoho dalších postav. Povídka je psána v první osobě – autor se ztotožňuje se studentem Krumlovským.